

АПОЗИТИВИ ТА СПОЛУЧЕННЯ СЛІВ АПОЗИТИВНОГО ТИПУ В «КОБЗАРІ» ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

У статті проаналізовано прикладки та сполучення слів апозитивного типу, визначено їх відмінність від власне апозитивів, а також подано лексико-семантичну класифікацію.

Ключові слова: апозитиви, прикладки, парні сполучення слів, сполучення слів, словосполучки.

Сучасні граматики української мови послуговуються терміном апозиція (прикладка), який позначає відмінкову тотожність означуваного іменника та його означення – прикладки [13, 36]. Є. Кротевич назвав такий зв'язок кореляцією, тобто погодження відмінкових форм прикладки з означуваним іменником [13, 593].

О.О. Шахматов зазначав, що прикладки виражають апозитивні відношення, які виникають між назвами субстанцій і явищ, тобто між іменниками і займенниками (особовими і предметними) [20, 272].

У лінгвістичних довідникових, науково-теоретичних та лінгводидактичних джерелах представлене різне трактування прикладок як особливого компонента у структурі речення. Наприклад у «Словаре лингвистических терминов» О.С.Ахманової прикладку, або опозицію визначено як паратактичне поєднання двох граматично еквівалентних слів для вираження особливого типу атрибутивного зв'язку [1, 359]. В «Лингвистическом этимологическом словаре» зазначено, що термін прикладка вказує на особливий характер зв'язку між означуваним іменником і тим, що означає їх узгодження здійснюється на засадах паралелізму [7, 398]. В академічній праці «Українська мова. Енциклопедія» прикладка (апозиція) визначена як різновид означення, вираженого іменником й узгодженого з опорним словом у формі відмінка, тобто іменник-прикладка набуває однотипних з опорним словом – іменником відмінкових форм [19, 547]. Інші лінгвістичні словники [11, 323; 8, 234] теж визначають прикладку як означення, виражене іменником, кий узгоджується з означуваним словом у відмінку.

У «Курсі сучасної української літературної мови» за ред. Л.П. Булаховського про прикладку сказано, що узгоджуваний з іменником іменник-прикладка являє собою як тип, спадщину тієї стадії розвитку мови, коли іменник і прикметник ще не розрізнялись граматично [6, 95].

В академічній граматиці «Сучасна українська літературна мова. Синтаксис» за ред. І.К.Білодіда прикладку визначено як різновид означення, яке «у формі іменника, узгоджуваного з означуваним словом у відмінку і, як правило, в числі [17, 205].

У сучасній лінгводидактичній літературі прикладку кваліфікують як «узгоджене означення, виражене іменниками» [5, 89], як другорядний член речення, який означає член речення, виражений словом з предметним значенням, даючи йому другу назву [16, 307]; як означенням, виражене іменником (або субстантивованим словом), який узгоджується з означуваним словом у відмінку [3, 68; 22, 101].

В сучасній українській мові узгоджений іменник, що є прикладкою, виконує в реченні функцію близьку до атрибутивної, але прикметник показує ознаку в предметі, а узгоджений іменник – прикладка являє собою збіг двох субстанцій, одна з яких, даючи другу назву предметові, виражає його ознаку (пор.: *велика груша і груша-дичка; старанний студент і студент-відмінник, густий ліс і ліс-пуца*). Ця граматична відмінність виявляється в тому, що прикладка узгоджується тільки у відмінку, а узгодження в роді й числі не є обов'язковим (*місто Луцьк, місто Чернівці, жінка-архітектор, станція Фастів, озеро Світязь*).

Прикладка відрізняється від власне означення ще й тим, що виражає якість або властивість предмета через зіставлення його з іншим предметом, який є субстантивним носієм ознаки. Прикладка вступає не стільки у власне атрибутивні відношення із субстантивом, скільки у тотожно-пояснювальні, показником яких можуть виступати пояснювальні сполучники *тобто, цебто, себто, або, чи*. Друга назва, яка частіше буває прикладкою, виконує функцію пояснення, виділяючи предмет з певного класу, називаючи особу чи предмет за якоюсь ознакою (ім'ям, професією, національністю, місцем проживання, віком, родинними стосунками, тощо).

Ще О.О.Потебня у свій час звернув увагу на те, що в основі поняття «апозиція» лежить не відносна тотожність основного слова і прикладки, а відносна незалежність або самостійність у структурі речення, цим визначаючи її більшу предикативність, ніж це може мати прикметникове означення [10, 110].

Отже, наукові джерела опозицію загалом трактують як специфічний вид означення, що виражає ознаку через другу назву предмета, який воно означає. Апозиція може відноситися до будь-якого члена речення, вираженого іменником чи субстантивованим словом прикметникової парадигми. Найістотношою

ознакою опозиції як структурно-семантичного компонента речення є те, що вона, виступаючи атрибутом до іменника, залишається субстантивом, не набирає граматичних ознак прикметника, займаючи постпозицію (частіше) чи препозицію стосовно означуваного слова [12, 109-110]: *Поставлю хату і кімнату, садок – райочок посаджу* (Т.Шевченко); *Пливе човен в синє море, А воно заграло, – Погралися гори-хвилі – І скіпок не стало* (Т.Шевченко); *Спасибі вам, панове-молодці, Преславній запорожці, За честь, за славу, за повагу* (Т.Шевченко). Іменник-прикладка узгоджується з означуваним словом у відмінку (*садок-ройочок, гори-хвилі, хлопці-молодці, запорожці*), при цьому іменник-апозитив синтаксично уподібнюється до прикметника, бо його відмінкова форма тотожна формі іменника, який означається прикладкою. Узгодження в роді не обов'язкове: *А дівчата завітчались І почали звати Лілеєю-Снігоцвітом* (Т.Шевченко); *Незабаром зробилась мати Із доброї тії дівчати. Дитину-сина привела* (Т.Шевченко).

Означуваний прикладкою іменник є основною назвою, що має узагальнювальне значення, а прикладка (апозитив) виступає лише уточнювальною, образною, характеризуючою чи описовою назвою, виражаючи специфічні пояснювальні відношення «загальне/чаткове». Прикладка й означуваний нею іменник, формуючи апозитивні відношення, позначають одну й ту ж реалію, але один з них репрезентує загальну назву, а інший (інші) наповнює її атрибутивною семантикою. Семантика прикладки синкретична, бо вона одночасно є назвою предмета і його ознакою. Її атрибутивна функція розкривається в якісно-характеризуючій чи кваліфікуючій семантиці, яка закладена у повторній номінації предмета-прикладці. Компонент номінації наявний у всіх прикладках [2, 138]: *А ви, плебей-гречкосії, І ви молилися, та вас ніхто не милує* (Т.Шевченко); *Не смійтеся, чужі люде! Церков-домовина Розвалиться; О скорб моя, моя печаль! Чи ти минеш коли? Чи псами Царі з міністрами-рабами Тебе, о люту, зацькують!* (Т.Шевченко).

Прикладки в українській мові являють собою частину синтаксичної будови, властиву різним функціональним стилям. Однак чи не найчастіше вони є однією з ознак художнього стилю, які вростаючи у систему засобі художньої мови, створюють ліричний тон поетичних творів [18, 347].

Метою статті є виявлення структурно-семантичних та функціонально-стилістичних особливостей апозитивів у мові «Кобзаря» Тараса Шевченка [21], з'ясування їх семантико-стилістичних та художньо-образної структури.

У статті проаналізовано лише непоширені прикладки, а також сполучення слів, що за формою вираження суміжні з прикладками.

З названого видання «Кобзаря» для дослідження було вилучено більше чорирьохсот вживань апозитивів та суміжних з ними мовних структур. Фактичний матеріал не дає підстав стверджувати, що вживання прикладок характеризує в більшій чи меншій мірі той чи інший період творчості поета. Однак варто зазначити, що їх семантико-синтаксична структура та функціонально-стилістичне навантаження, суттєво відрізняються. У ранній період творчості Т.Шевченка прикладки характеризують предмет за зовнішніми ознаками, підсилюючи емоційно-естетичне звучання творів. У наступні періоди творчості прикладки здебільшого характеризують внутрішній світ людини чи явища виражаючи його позитивну чи негативну сутність.

Наукові джерела традиційно кваліфікують прикладки як своєрідний тип означення, але вона як зазначає М.Я.Плющ, не завжди виражає атрибутивні відношення, частіше її функція ідентифікаційна, яка може бути денотативною чи сигніфікативною [9, 67]. Прикладки, які виконують ідентифікаційну функцію чи не найчастіше трапляються у «Кобзарі». Вони дають ідентифікуючу характеристику особи, предмета, якогось явища за різними ознаками: а) за віком: *А де ж тая мальована, Шитая хустина? А де ж тая веселая Дівчина-дитина?!; Зацвіла в долині Червона калина, ніби засміялась Дівчина-дитина; Як оступлять тебе, доле Діточки-дівчата Й защебечуть по-своєму Доброму звичаю – може, й мене ненароком Діточки згадають; Угадала мати: Мар'яна-дитина Не знає, як треба на сім світі жить; Старий батько сидить коло хати Та вчить внука-пузанчика Чолом отдавати;*

б) за реальними чи умовними родинними зв'язками: *Божя благодать На ветхую Єлисавету Учора рано пролилась, Учора, каже, привела Дитину-сина; Нехай, кляті, бенкетують, Поки сонце зайде; А ніч-мати дасть пораду, - Козак лиха знайде; Літа орел, літа сизий Попід небесами, Гуля Максим, гуля батько Степами-лісами;*

в) за соціальним становищем, за власним відчуттям в оцінці всього суспільства чи певного кола людей: *І жаль мені, малому, стало Того сірому-сироту... [сірома – бідняк, горемика [14, IV, 128; 15, IX, 231]; Посходила тая рута, В гай зеленіє. А дівчина-сиротина у наймах марніє; Мов бритвою старий голить Усе, що даси. Мужика й шинкаря, Й сироту-кобзаря; Веселой утни, старче, Щоб земля ломилась, - Про вдовицю-молодицю, Як вона журилась; Вийняв кобзу, разів зо два Ударив по рваних. «Що б вам заграць? постривайте... Черницю Мар'яну; У князя свято; виглядає із Литви князя-жениха За рушниками до Рогніди; Давно те діялось. Ще в школі, Таки в учителя-дяка, Гарненко вкравду п'ятака ...*

та й куплю Паперу аркуш; Другий виринає, козацтву-товариству із синьої хвилі рукою махає; Ходім, батьки-отамани, у Фастів в неділю Та надінем вражим ляхам Кошуленьку білу; Із Полісся шляхта лізе, А гетьман-попович Із-за Дніпра натирає – Дурний Самойлович з Ромоданом; Напевне видумали свято Патриції-аристократи І мудрий кесарів сенат;

Нерідко Т.Шевченко засобами прикладки виражає саркастичну іронію: *Спаси ти нас, Младенче праведний, великий Од п'яного царя-владики! (Йдеться про Олександра II [21, 605]); Во дні фельдфебеля-царя Капрал Гаврилович Безрукий Та унтер п'яний Долгорукий Україну правили. Добра Таки чимало натворили , чимало люду очолили сатрапи – ундіра.*

г) за подібністю з іншими предметами: *А Дніпр мов підслухав: широкий та синій, Підняв гори-хвилі...; І хлопці сходяться; зійшлись, люльки з пожару закурили, На байдаки – та й потягли, Рвучи червоні гори-хвилі; Як та воля, що минулась, Дніпр широкий – море, Степ і степ, ревуть пороги, І могили-гори...; Дніпро, Україну згадаєм, Веселі селища в гаях, Могили-гори на степах – І веселенько заспіваєм; Ой слухай же, мій голубе, мій орле-козаче! Як конаю в наволі, як нуджу світом; І заплакала Лілея Росою-сльозою; Тяжко, нудно розказувать, А мовчать не вмію. Виливайся ж слово-сльози: Сонечко не гріє, не висушить; А може, їй легше буде на тім світі, Як хто прочитає ті сльози-слова; І огнем-сльозою Упаде колись на землю І притчею стане [дума – Г.К.]; А сном лукавим розійшлося, слізьми-водою розлилося Колишне святее диво!*

д) за характеризуючими ознаками чи якостями особи або предмета: *Я бачила, Як села горіли: бачила кати-ляхи Трусилися, мліли, Як хто скаже про галайду; О непотребная! Кесаря-ката У грека доброго ти полюбила Однаковісько!.. бо заплатили; Тим неситим очам, Земним богам-царям, І плуги, й кораблі, І всі добра землі, і хвалебні псалми Тим дрібненьким богам; Що нам робить; Наш мудрий цар, Самодржавець-господар, Сердешний одурів; Аж ось ведуть гайдамаки Ксьондза-єзуїта І двох хлопців; Вернися мамо [Вкраїно – Г.К.]! І вернися в світлицю-хату; опочий, Бо ти аж надто вже втомилась Гріхи синовні несучи; Та іноді старий козак Верзеться грішному, усатий, З своєю волею мені На чорнім вороні-коні! Випроваджала сестра свого брата... Виносила зброю-шаблю золотою І рушницю-гаківницю; Якби розказати Про якого-небудь одного магната Історію-правду, то ж перелякають саме б пекло можна; ... не втечете І не сховається; всюди Вас найде правда-мста; Може я ще подивлюся НА мою Вкраїну... Може, ще я поділюся Словами-сльозами З дібровами зеленими!; Сестру, жену і все взяли, І все розтили, осквернили, І осквернених, худосилих, Убогих серцем, завдали В роботу-каторгу; Нащо мені коса-краса, Очі голубині, Стан мій гнучкий... коли нема Вірної дружини; Ото сестри-чарівниці – Отій тополі; Як покидали запорожці Великий Луг і матір Січ, Взяли з собою матір божу, А більш нічого не взяли, І в Крим до хана понесли На нове горе-Запорожжя; Ой плахотка-червчаточка, Дивуйтеся дівчаточка, Дивуйтеся парубки, Запорозькі козаки; Подай їм силу Твого мученика сина, Щоб хрест-кайдани донесли до самого самого краю; Орю свій переліг –убогу ниву! Та сію слово. Добрі жнива Колись-то будуть; Титарівна-Немирівна Людьми гордувала... А москаля-пройдисвіта Нищечком вітала.*

У «Кобзарі» Т. Шевченка порівняно з іншими типами прикладок небагато тих, що є власними назвами , або мають відношення до них: *В Путивлі граді вранці-рано, співає, плаче Ярославна... Полечу, каже, зигзицею, Тією чайкою-вдовицею, Та понад Доном полечу, Рукав бобровий омочу В Ріці Каялі; Його, святого, мордували, Во узи вали; І главу його честную Терном увінчали? І вивели з злодіями На Голгофу-гору... Титарівна-Немирівна Гаптує хустину; Не вернувся із походу Гусарин-москаль; А на тихому Дунаю Нас перебігають Січовики-запорожці І в Січ завертають; Слава тобі , любомудре, Чеху-слов'янине!*

У «Кобзарі» Т. Шевченка непоодинокі трапляються сполучення «іменник + іменник» в одній і тій же відмінковій формі (найчастіше у називному відмінку), які не ототожнюються з апозитивними сполуками. Граматисти кваліфікують і термінологізують їх по-різному, як: інтоновані парні сполучення [6, 97], парні сполучення [4, 118], одне сполучення слів, сполучення нероздільне [20, 283], колишні прикладкові сполучення слів [22, 102] та інші.

У «Кобзарі» Т.Шевченка «такі парні сполучення узгоджених у відмінку іменників, значення яких не ототожнюються» [6,97], вживаються часто. Пояснити, чому автор звертався до таких словосполук, можливо можна на тім, що його поетичне слово у значній мірі відтворює усне народне мовлення, має елементи фольклору, де збереглися ці архаїчні риси[6, 97], української мови.

У наукових джерелах комплексного аналізу цих словосполук немає, не структурована їх лексико-семантична чи граматична класифікація. Фактичний матеріал, дібраний з «Кобзаря», дає змогу зробити спробу згрупувати такі субстантивні сполучення слів на семантичній основі.

а) Найчастіше вживаними є ті, що виражають абстрактні поняття, які перебувають в синонімічних відношеннях між собою: талан-доля, щастя-доля, воля-доля, воля-неволя: *Породила мати сина В зеленій діброві, Дала йому карі очі І чорнії брови. Китайкою повивала, Всіх святих благала, Та щоб всі святії Талан-долю слали; І ворожка ворожила, Талан-долю та весілля З воску виливала; Вміла мати брови дати,*

Карі оченят, Та не вмiла на сiм свiтi **Щастя-долю** дати; Той блукає за морями, свiт пере ходжає, **Долi-доленьки** шукає – Немає, немає; Де подiлось козачество, червонi жупани? Де подiлась **доля-воля**, Бунчуки, гетьмани?; Старий Згадав свою Волинь святую **І волю-долю** молодую; За святую **правду-волю** розбiйник не стане; Люби мене, моє серце, Найду свою долю. За високими горами, За широкими степами, По **воли-неволi** Найду свою долю!; Вибачайте люде добрi: Може, не до ладу, Та прокляте **лихо-злиднi** Кому не завадить?; Сонце присвятеє На землю радiсть принесло, І людам, i землi моєi **Туги-нудьги** не розвело Побрались; І тихо, весело прийшли, **Душею-серцем** неповиннi, Аж до самоi домовини;

б) поєднання iменникiв на позначення мови, думки: Довго вони, як бачите, **Меж мови-розмови** Цiлувались, обiмались з усiєї сили; І море ревнуло Босфорову мову, У Лиман погнало, а Лиман Днiпровi Тую **журбу-мову** на хвилi подав; Може, ще раз рокинутьсЯ Мої **думи-дiти**; А я, убогий, що принесу я? За що сiрому ти поцiлуєш? За **пiсню-думу**?..; Привiтай же в своїй славі І мою убогу **Лепту-думу** немудрую Про чеха святого;

в) словосполучення iменникiв, що назначають дорогоцiннi метали, грошi в прямому чи в переносному значеннi: Єсть люди на свiтi – **срiблом-златом** сяють, ЗдастьсЯ, панують, А долi не знають; Вiзьмiть **срiбло-злото** Та будьте багатi, А я вiзьму сльози-Лихо вилити; Завтра вночi у Чигринi Свячений до стану. Дасть вiн менi **срiбло-злото**, Дасть вiн менi славу; І нишком проковтнуло море Моє не **злато-серебро**, Мої лiта, моє добро, Мою нудьгу, мої печалi; У туркенi у кишенi **Таляри-дукати**;

г) сполученi iменники на позначення напоiв у прямому чи метафоризованому значеннi: Було колись – в Украiнi i Лихо танцювало, Журба в шинку **мед-горiлку** Поставцем кружляла; Ой не п'ютьсЯ **пива-меди**, Не п'етьсЯ вода – ПрилучиласЯ з чумаченьком у степу бiда; Отак на березi Каяли брати рiзнились; бо не стало **кровi-вина**!..

д) сполучення iменникiв, в якiсь мiрi синонiмiчно близьких: Один я на свiтi без роду, i доля **Стеблина-билина** на чужому полi, **Стеблину-билину** вiтри рознесуть: Так i мене люде не знають, де дiти; Ой пiду я **степом-лугом** Та розкажу свою тугу; Ой пiду я **берегом-лугом**, Зустрiнуся з несудженим другом; Лiта орел, лiта сизий Попiд небесами; гуля Максим, гуля батько **степами-лiсами**; Нiмим отверзутьсЯ уста; ПрорветьсЯ слово, як вода, І **добрь-пустиня** неполита, Зцiлююцю водою вмита, ПрокинетьсЯ; Розвернуся ж [ниво] на всi боки, **Ниво-десятино**!; Нехай **житом-пшеницею**, як золотом покрита, не розмежованою останетьсЯ навiки од моря i до моря – слов'янська земля; І **стежечка-дорiжечка**, Яром та горою Утоптана до ворожки, Поросла травою; Не **сон-трава** при долині Вночi розцвiтає; Ой у полi могила; Там удова одила, Там ходила-гуляла, **Трути-зiлля** шукала. **Трути-зiлля** не найшла, Та синiв двох привела. І пiшли шукати **Трути-зiлля**, щоб Iвана Завтра отруїти; І месник безталанный Несе з Украiни аж у Сибiр **ланицюг-пути**; У недiленьку та ранесенько **сурми-труби** вигравали; З Чигирини По всiй славнiй Украiнi Заревли великi дзвони, Щоб сiдали хлопцi конi, Щоб **мечi-шаблi** гострили; У Києвi на Подолi Козаки гуляють. Як ту воду **цебром-вiдром** Вино розливають; У недiлю на вигонi Дiвчата гуляли, Жартували з парубками, Деякi свiтали Про **досвiтки-вечорницi**.

У «Кобзарi» наявнi також сполучення двох iменникiв, якi у свiй час були загальноприйнятими у власне звертаннi (за прiзвищем, iм'ям) до родичiв, товаришiв, службовцiв чи до будь-кого як ознака ввiчливостi i поваги [14, III, 91], а також у риторичних звертаннях: Дарма праця, **пане-брате**, Коли хочеш грошей Та ще й слави; Якби тобi довелосЯ В нас попанувати, То знав би ти, **пане-брате**, як їх називати, Отих твоїх безталанных Дiвчаток накритих; А втiм, як знаєш, **пане-брате**, Не дурень, сам собi мiркуй; ОбiзвасЯ пан Трясило: «А годi журитьсЯ! А ходiм лиш, **пани-брати** З поляками битьсЯ!»; Минулося; А те, що минуло, Не згадуйте, **пани-брати**, Бо щоб не почуви; Тим часом розпитаю Шлях на Московщину. Далекий шлях, **пани-брати**, знаю його, знаю!; Благо тобi, **друже-брате**, Як є в тебе хата; Надворi, бач, наступає свято. Тяжко його, **друже-брате**, Самому стрiчати У пустелi; А понедiлок?.. **Друже-брате!** Ще прийде нiч в смердячу хату, Ще прийдуть думи; За що ж тебе, **свiте-брате**, В твоїй добрiй, теплiй хатi Оковано, омурано (Премудрого одурено); Спасибi вам, **панове-молодцi**, Преславнiй запорожцi, За часть, за славу, за повагу; Не в Синопу, отамани, **Панове-молодцi**, А Царград, до султана Поiдемо в гостi!

Словосполука **мости-панi** або – пане має значення «його милiсть», вживалося при титулах [14, II, 448], за польського панування в Украiнi. У «Кобзарi» цi сполучення слiв та деякi iншi вжитi з iронiчно-саркастичним наповненням: А ви, **мости-панi**? Бенкетуєте в Парижi, Поганцi, поганi!; Здоров, свине, здоров жиде, Ждоров, чортiв сине! Та нагаєм, та нагаєм. Аж жид загнув спину: Не жартуйте, **мости-пане**!; Лях хреститьсЯ, А за ним Iуда. Bravo! bravo! Охрестили. Ну, за таке чудо Могоричу, **мости-пане**!; Ой гоп того дива! Наварили ляхи пива, А ми будем шинкувати, **Ляшкiв-панкiв** частувать. **Ляшкiв-панкiв** почастуєм, З панянками пожартуєм; Несе Альта вiсти, щоб летiли круки з поля Ляшкiв-панкiв їсти;

Слава! слава! Хорта, і гончим, і псарям, І нашим батюшкам-царям Слава!; Аж гульк! Од матушки-цариці, Такий із самої столиці, Прийшов указ лоби голить.

У таких семантично усталених з'єднаннях слів, як зазначав О.О. Шахматов, «нерідко панівне слово з прикладкою зливаються в одне словосполучення, словосполучення нечленоване, де, відповідно, вже не розрізняються прикладки і панівне слово [20, 283].

Отже, аналіз опозицій та сполучень слів апозитивного типу показав, що вони є важливим компонентом у поетичній мові Т.Шевченка. Часто вживані непоширені прикладки – характеристики співзвучні з пісенними варіантами, а також є виразниками тогочасного усно народного мовлення, у якому переважають постпозитивні прикладки. Це переважно іменники, що містять позитивні або негативні характеристики осіб чи предметів.

У мові «Кобзаря» наявні сполучення слів, що лише за формою вираження подібні до апозитивів, хоч суттєво відрізняються від них, бо є назвами одного поняття через поєднання двох субстантивів, а не предмета і його ознаки як при прикладці. Такі словосполучення активно виступають у вокативній функції, відображаючи форму звертання, властиву тодішньому мовленнєвому етикету.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов / О.С.Ахманова. – М. : Советская энциклопедия, 1966. – 607 с.
2. Бабайцева В.В. Система членов предложения в современном русском языке / Бабайцева В.В. – М. : Просвещение, 1988. – 159 с.
3. Бевзенко С.П. Сучасна українська мова. Синтаксис / Бевзенко С.П., Литвин Л.П., Семеренко Г.В. – К. : Вища шк., 2005. – 270 с.
4. Валгина Н.С. Синтаксис современного русского языка / Н.С.Валгина. – М. : Высшая школа, 1973. – 423 с.
5. Вихованець І.Р. Граматика української мови. Синтаксис / І.Р.Вихованець. – К. : Либідь, 1993. – 348 с.
6. Курс сучасної української літературної мови / [за ред. Л.А.Булаховського]. – Т.ІІ. – К. : Рад школа, 1951. – 408 с.
7. Лингвистический энциклопедический словарь. – М. : Сов. Энциклопедия, 1990. – 683 с.
8. Марузо Ж. Словарь лингвистических терминов / Ж.Марузо. – М. : Изд. иностр. лит., 1960. – 436 с.
9. Плющ М.Я. Проблема відокремлення і відокремлених членів речення (семантико-синтаксичний і комунікативно-прагматичний аспекти) / Плющ М.Я. – К. : Вид-во НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2010. – 91 с.
10. Потєбня А.А. Из записок по русской грамматике / А.А.Потєбня. – Т.І–ІІ. – М. : Учпедгиз, 1958. – 536 с.
11. Розенталь Д.Э. Словарь-справочник лингвистических терминов / Д.Э.Розенталь, Теленкова М.А. – М. : Просвещение, 1976. – 543 с.
12. Руднев А.Г. Синтаксис современного русского языка / А.Г. Руднев. – М. : Высшая школа, 1968. – 320 с.
13. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія / О.О.Селіванова. – Полтава : Довкілля –К, 2010. – 843 с.
14. Словарь української мови / упорядк. Б.Д.Грінченко. – Т. IV. – К. : Киевская Старина. – 1907–1909.
15. Словник української мови : в 11-ти т. – К. : Наукова думка. – 1970–1980.
16. Современный русский литературный язык / [под. ред. П.А.Леканта]. – М. : Высшая школа, 1982. – 399 с.
17. Сучасна українська літературна мова. Синтаксис [за ред. І.К.Білодіда]. – К. : Наукова думка, 1972. – 515 с.
18. Сучасна українська літературна мова. Стилїстика [за ред. І.К.Білодіда]. – К. : Наукова думка, 1973. – 588 с.
19. Українська мова. Енциклопедія / редкол. : Русанівський В.М. (співголова), Тараненко О.О. (співголова), Зяблюк М.П. та ін. – [2-ге вид., випр. і доп.] – К. : Вид-во „Українська енциклопедія” ім. М.П. Бажана, 2004. – 824 с.
20. Шахматов А.А. Синтаксис русского языка / А.А.Шахматов. – [Вып. I: Учение о предложении и словосочетании]. – Л., 1925. – 441 с.
21. Шевченко Т. Кобзар / Т.Шевченко. – К. : Дніпро, 1974. – 623 с.
22. Шульжук К.Ф. Синтаксис української мови / Шульжук К.Ф. – К. : „Академія”, 2004. – 408 с.

В статтє проанализированы приложения и соединения слов аппозитивного типа, определено их отличие от аппозитивов, а также представлена их лексико-семантическая классификация.

Ключевые слова: аппозитив, приложения, парные соединения слов, соединения слов, словосполучения.

Appositions and joinings of words of appositive type are analyzed in the article, their difference from proper appositives is determined, also their lexical-semantic classification is presented.

Key words: appositives, appositions, pair joinings of words, phrases.